

UNIVERSITY
OF HELSINKI
RURALIA

Monipaikkainen asukas – kestävän kehityksen ongelma vai ratkaisija?

RURAL
SOLUTIONS
FOR
A SUSTAINABLE
FUTURE

Laiturilla-foorumi 22.5.2024
projektipäällikkö/ väitöskirjatutkija Manu Rantanen
Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti

ESITYKSEN AIHEITA

- Kestävyys mökkeilyalueilla
- Vapaa-ajan asumisen kestävyysshaasteita
- Käytyjä keskusteluja vapaa-ajan asumisesta kestävyysnäkökulmasta
- Vapaa-ajan asumisen positiivisia vaikutuksia paikalliseen kestävyyteen
- Mökkiläinen kestävä kehityksen toimijana

Kuva: Manu Rantanen

KESTÄVYYS PAIKALLISTASOLLA

”Kestävät naapurustot ovat asuinalueita, joissa **ympäristövastuullisuus, sosiaalinen oikeudenmukaisuus** sekä **taloudellinen elinkelpoisuus** toteutuvat.” (Vaattovaara ym. 2024)

Näin voidaan todeta myös **kestävistä mökkialueista**.

VAPAA-AJAN ASUMISEN KESTÄVYYSHAASTEET TUNNISTETTU

- Eniten esillä ympäristölliset kestävyysshaasteet
 - Vapaa-ajanasunnon lämmitys
 - Liikkuminen
- Taloudellinen kestävyysshaaste
 - Kysynnän kausittaisuus
 - Muualle kuin mökkeilyalueelle kohdistuva kulutus
- Entä sosiaalisen kestävyys haasteet
 - Muuttuvatko alueet liikaa/ ”liian nopeasti” alueidentiteetiltään?
 - Yhteisöjen väliset jännitteet (?)

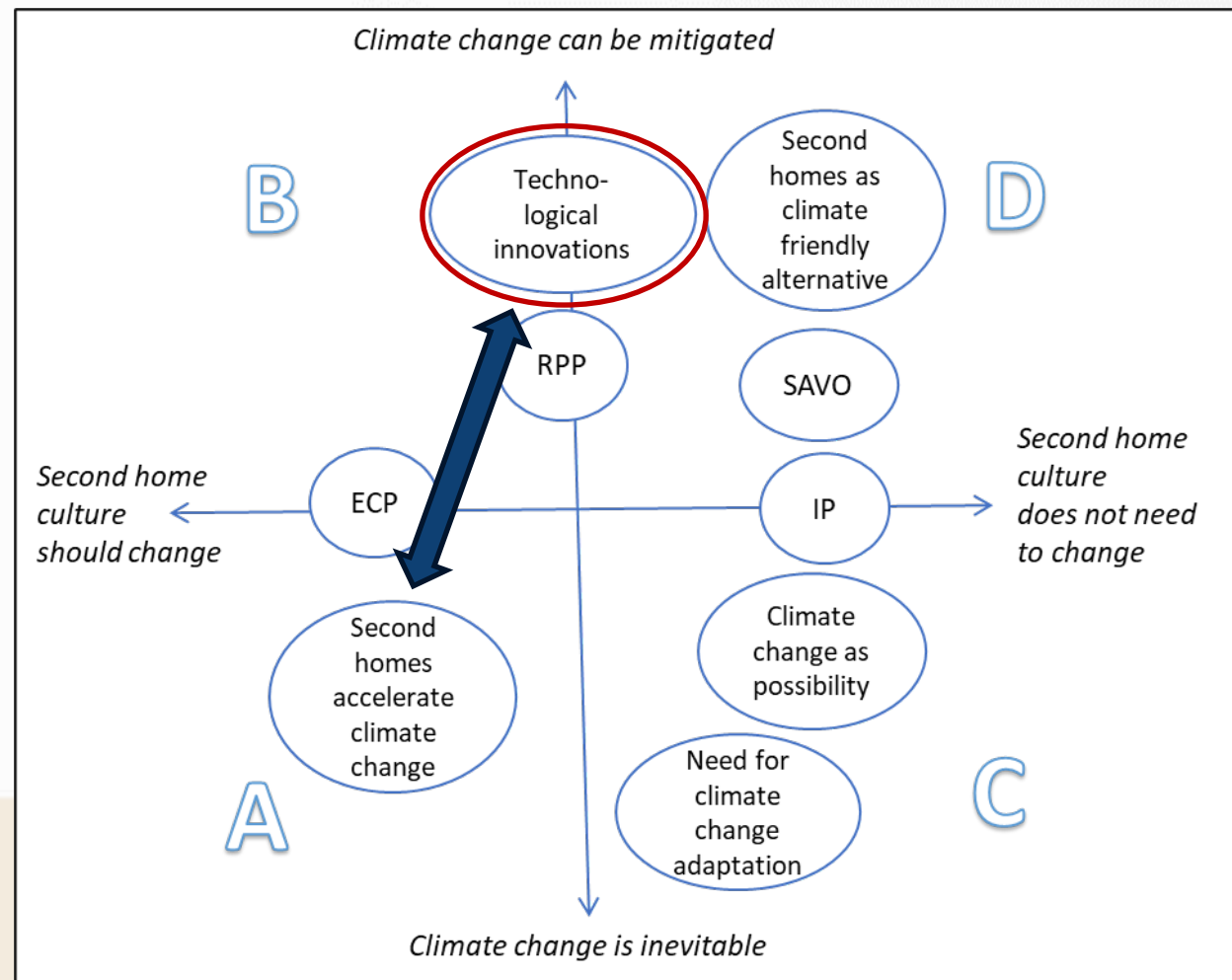

ILMASTONMUUTOKSESTA KÄYTY KESKUSTELU

- Sanomalehdistä (1990–2019) ja politiikkaohjelmista tunnistetut diskurssit:
 - Sekä ilmastonmuutoksen estämiseen keskittyvä että kulutuskeskeisen vapaa-ajan asumisen diskurssi ovat yleistyneet, mutta ristiriidassa keskenään.
 - Tavallisesti nostetaan esille tekniset ratkaisut, joilla päästöjä voidaan vähentää eikä puututa vapaa-ajan asunnon käyttöön

Lähde: Pitkänen & Rantanen 2023

ECP = Energy and Climate Program, RPP=Rural Policy Program, IP=Island Programme, SAVO=South Savo Programme & Savo Climate Programme

MISTÄ "KORONAKESKUSTELU" KERTOI?

HS

Mökkiläisten sydän särkyi, kun heistä tehtiin syntipukkeja

HS 27.3.2020

Länsi-Savo

Julkaistu 30.3.2020 16:15 Muokattu 30.3.2020 17:06

Mielipide: Vapaa-ajanasukkaat ovat osa yhteisöämme

Pitäjän uutiset 15.6.2022

ENTÄ POSITIIVISET VAIKUTUKSET?

- Taloudelle positiiviset vaikutukset yleensä esillä

Lisäksi:

- Vapaa-ajan asumisen yleistymisen korvatesa vähentyvää maaseutuasumista se on suuria matkailukeskuksia kestävämpi ratkaisu
 - Erityisesti käyttämättä jäävien rakennusten käyttö vapaa-ajan asumiseen
- Vapaa-ajanasukkaat korvaavat vähenevän asutuksen sosiaalista toimeliaisuutta
- Osa vapaa-ajanasukkaista toimii aktiivisissa aluekehittäjärooleissa vapaa-ajan paikkakunnan hyväksi
 - Inhimilliset resurssit
 - Verkostokontaktit

TOIMIJUUS KESTÄVÄN KEHITYKSEN RESURSSINA?

- Toimijuus on ihmisten kykyä vaikuttaa heitä ympäröiviin olosuhteisiin (Rogers ym. 2013) ja saada aikaan niissä merkittäviä muutoksia (Moulaert ym. 2016).
- Toimijuus liittyy sosiaaliseen kontekstiin (Warf 2006).
- Toistuvuus antaa vakautta vuorovaikutukseen ja identiteetin säilyttämiseen.
- Toimijat voivat kuvitella itselleen mahdollisia tulevaisuuspolkuja ja niiden seurauksia, minkä pohjalta he voivat ojentautua kohti tuntematonta (Hyyryläinen 1994).

TOIMIJUUS JA PAIKKASUHDE

“Place attachment is a factor that binds human resources to a place and is hence a potential resource for local development”

(Rantanen & Czarnecki, 2023)

=> Emotionaalinen paikkasuhde sitoo vapaa-ajanasukkaita ja heidän inhimillisiä ja taloudellisia resurssejaan paikkakunnalle.

MONIPAikkaisten ASUKKAIDEN MONINAINEN OSALLISTUMINEN

Metsästäjäliitto haluaa mökkiläiset mukaan vieraspetojen hävittämiseen

Päijätsalon näkötorni, jonka paikkakuntalaiset ja huvila-asukkaat rakensivat vuonna 1899.

Ville Haapasalo, Puumalan mökkiläinen sekä hatsapuri-leipä.
Lähde: Jonne Vaahtera, Maaseudun Tulevaisuus 6.6.2020,
<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/ruoka/f96aad1b-3b37-56f1-aec3-ce1cb4e6f035>

en käytettävä loukku Tuusulassa 5. maaliskuuta 2021. JUSSI NUKARI / LEHTIKUVA

0:29

Mökkiläiset halutaan mukaan haitallisten vieraspetojen hävittämistalkoisiin. Tätä varten Metsästäjäliitolla on meneillään hanke, joka kannustaa mökkiläisiä pyytämään itse tai kysymään apua alueen metsästäjiltä supikoiran ja minkin pyytämiseen.

Länsi-Savo 25.3.2024

KUINKA VAPAA-AJANASUKKAAT OSALLISTUVAT?

Yli 40% vastanneista ilmoitti osallistuvansa jonkun organisaation toimintaan vapaa-ajan paikkakunnallaan. Yleisimpiä osallistumisen tapoja olivat:

• Tieasioiden hoito vastausta	n. 200
• Kylä-, asukas- ja harrastusyhdistykset	22
• Järven kunnostus ja -suojelu , kalastus	24
• Metsänhoito ja metsästys	22
• Veneily ja urheilu	8
• Muut	7

(Kysely vuonna 2019. Otanta: 2 500 vapaa-ajanasukasta 20 kunnasta, vastausprosentti 32,7%)

KOHTI YMPÄRISTÖVASTUULLISIA, SOSIAALISESTI OIKEUDENMUKAISIA JA TALOUDELLISESTI ELINKELPOISIA MÖKKEILYALUEITA?

Ohjauskeinoja

- Markkinat: tekniset innovaatiot, hinnan kehittyminen
- Yhteiskunta: kaavoitus, lainsäädäntöohjaus, tiedottaminen
- Yksittäiset ihmiset: oma käyttäytyminen, kulutusvalinnat, uudet ideat? yhteisölliset ratkaisut?

Tarvitaan näitä kaikkia, mutta

- Monet vapaa-ajanasukkaat suuntaavat kulutustaan mökkikuntiin tietoisesti
- Vapaa-ajanasukas on yhä merkittävämpi toimija mökkikunnissa: Erityinen vastuu lähellä herkkää luontoa toimimisesta
- Mökkipaikka koetaan yleensä erityisen rakkaaksi, joten lähtökohdat vastuun ottamiseen kestävyyskysymyksiin vastaamisesta mökkeilyalueilla ja omaan mökkeilyyn liittyen ovat hyvät!
- Myös paikallisyhteisöillä vastuunsa pitää ovet auki vapaa-ajanasukaille

KIRJALLISUUS

- Hyyryläinen, T. (1994) Toiminnan aika: Tutkimus suomalaisesta kylätoiminnasta. Line Sixtyfour Publications.
- Moulaert, F., Jessop, B. & Mehmood, A. (2016) Agency, structure, institutions, discourse (ASID) in urban and regional development. International Journal of Urban Sciences 20(2) 167–187.
<https://doi.org/10.1080/12265934.2016.1182054>
- Pitkänen, K. & Rantanen, M. (2023). Second Homes and Climate Change. Adie, B. A. & Hall, C. M. (toim.). Routledge, 14.
- Rantanen, M. & A. Czarnecki (2023). Second-home owners as local developers: Roles and influencing factors. Journal of Rural Studies, Volume 97, 560-572, ISSN 0743-0167, <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2023.01.002>.
- Rogers, A., Castree, N., & Kitchin, R. (2013) Agency. Teoksessa A Dictionary of Human Geography. Oxford University Press.
- Vaattovaara, M., J. Jännes & M. Posti (2024). Kohti kestävämpiä asuinalueita. Kaupunginosien ja kortteleiden kestävyysindikaattoreita.
- Warf, B. (toim.) (2006) Encyclopedia of Human Geography. SAGE Publications. ProQuest Ebook Central.